

SOFRALIK KAYISI YETİŞTİRİCİLİĞİ

Kayısı dünya üzerinde Asya'da İran, Afganistan ve Türkistan'da; Avrupa'da özellikle Akdeniz kıyılarında; Güney Amerika'da Arjantin ve Şili'de; Afrika ve Avustralya'da; ABD'de özellikle Kaliforniya'da geniş ölçüde yetiştirilmekte, ülkemizde ise Karadeniz Bölgesinin çok nemli doğu kısımları ile Doğu Anadolu'nun kışları şiddetli yüksek yaylaların dışında kalan hemen her ilde yetişmektedir.

Dünya sofralık kayısı ticaretinin %80'den fazlası turfanda olarak yapılmaktadır. Bu durumdan Akdeniz ülkeleri çok iyi yararlanmaktadır. İspanya, Yunanistan, İtalya, Fransa ve Macaristan kayısı ihraç eden ülkelerdir. Aynı iklim kuşağına sahip Türkiye'nin ise taze kayısı dış satımı yok denecek kadar azdır, buna karşılık Türkiye ve İran dünya piyasalarında kurutulmuş kayısı dış satımı ile tanınmışlardır. Türkiye'de piyasaya ilk olarak kayısı bölgemizdeki illerden İçel ve Hatay ile fazla olmamakla birlikte Adana ve Antalya'da çıkarmaktadır.

Ekolojik İstekleri

Kayısı aslında ılıman iklim meyvelerinden olduğu halde bazı tip ve çeşitleri subtropik iklim koşullarında da yetişebilmekte, hatta çok erken dönemlerde olgunlaşarak turfanda yetiştiricilik açısından önem kazanmaktadır.

Kayısı kış sıcaklıkları dalgalanma göstermeyen yıllık yağışın 500 mm ve daha fazla olan sıcaklığın -33°C'nin altına düşmediği ortalama 120-2500 m yükseklikler arasında her yerde yetişebilir. Toprak neminin yetersizliğine hassastır.

Kayısılar derin-geçirgen, besin maddelerince zengin tınlı-kireçli topraklarda iyi yetişir.

Çoğaltılması ve Anaçları

Kayısılar genellikle Prunus cinsine ait çöğür anaçları üzerine göz, nadiren de erken veya geç sürgün göz aşılarıyla üretilmektedirler.

Kayısıya anaç olarak, zerdali çöğürü, Myrobalan ve Mariana eriği, şeftali, badem kullanılabilir. Anaç seçiminde toprak şartları ve yetiştirme amaçları çok iyi bilinmelidir.

Bahçe Tesisi

Sofralık kayısı bahçesi bir iki yaşlı genç, sağlıklı ve ismine doğru, güvenli kaynaklardan sağlanan fidanlarla kurulmalıdır. Sofralık olarak nina, prococe de tyrinthe, bebeco, çağataybey, alatayıldızı, roxana gibi çeşitlerle yapılmalıdır.

Dikim aralıkları çeşit özellikleri, toprak yapısı ve iklim koşullarına bağlı olarak 5x5 m'den 8x8 m, iç bölgelerimizde 10x10 m'ye kadar değişebilir. Bodur anaç kullanıldığında dikim aralıkları 3x3,5 m ya da daha az ölçülerde olabilir. Dikim kışları ılık geçen yerlerde dinlenme dönemlerinde, soğuk yerlerde ise ilkbaharda yapılabilir.

Yıllık Bakım İşleri

Toprak işlemesi toprak ve atmosfer şartlarına bağlı olarak yapılmalıdır. İklim ve toprak yapısına bağlı olarak çeşit özellikleri de dikkate alınarak uygun bir sulama yapılması verim ve kaliteyi olumlu etkiler.

Kayısı gübrelemeye karşı iyi cevap veren bir türdür. Toprak ve yaprak analizlerine dayanarak uygun gübre dozları belirlenmelidir.

Ağaçlar dinlenmeye girdiğinde uyanıncaya kadar ki dönem arasında budama yapılabilir. Genç ağaçlara goble, değişik doruk dallı veya yatay palmet şeklinde taçlandırma yapılarak iyi şekil verilmiş, verim yıllarında da taç şeklini bozmayacak şekilde güneş almayı sağlayacak kuru ve birbiri üzerine gelmiş dalların temizlenmesi, meyve yükünü taşıyacak çatal dalların alınması şeklinde budamaya devam edilmelidir. Açılan derin yaralar mutlaka macunla kapatılmalı ve budamadan sonra koruyucu ilaçlama yapılmalıdır.

Çeşitlerin verim durumuna göre seyreltme işlerine de önem verilmelidir. Ağaçların çok verimli olduğu durumlarda 2,5-3 m'lik herekler kullanılmalıdır.

Sulama; bitkilerin ihtiyacı olan ve yağışlarla karşılanamayan suyun dışarıdan verilmesi gerekmektedir. Aylık yağış miktarına göre değişmekle beraber Mayıs ayından Ekim ayının sonuna kadar sulama yapılmalıdır. Salma sulama yapılan yerlerde 10-20 gün de bir sulama yapılmalıdır. Damlama sulama sistemi ile sulanan bahçelerde bitkinin ihtiyacı olan su ağaçlar meyveli iken haftada 2 defa meyvelerin hasadından sonra haftada bir defa olacak şekilde yapılmalıdır.

Hastalık ve Zararlılar

Kayısılarda görülen en önemli hastalıklar *Monilia laxa* olup en önemli zararlı ise *Capnodis tenebrionis*'dir. Bunların dışında ortaya çıkan sıkıntıların yerinde incelenerek teşhisinden sonra çevreyi kirletmeyen, doğal dengeyi bozmayacak, uygun zamanda ve uygun dozlarla kullanılacak ilaçlarla kimyasal ve kültürel önlemler alınmalıdır.

Yaygın olarak görülen hastalık ve zararlıların mücadelesinde aşağıdaki kimyasallar belirtilen dozda kullanılmalıdır:

1. Yaprak delen

- a- Sonbaharda yaprak dökümünden sonra: %2'lik bordo bulamacı veya %0.8'lik bakırlı ilaç
- b- Pembe tomurcuk dönemi: %1'lik bordo bulamacı veya %0.4 'lük bakırlı ilaç
- c- Kılıf sıyrılırken Captan veya Benlate (%0.3 lük)

2. Monilia

İlk çiçek (%5-10 çiçek açtığında) ve tam çiçekte (%80-90) Dodine, Dodon, Captan vs. belirtilen dozda verilmelidir.

3. Sert Çekirdekli Meyve Ağaçlarında Bakteriyel Kanser Ve Zamklanma(Pseudomonas syringae pv. Syringae)

Kültürel önlemler

Bahçe tesisinde hastaliksız sağlıklı fidanlar kullanılmalıdır.

Ağır hasta ağaçlar sökülüp yakılmalıdır.

Ağaçlar üzerinde kurumuş ve hastalık belirtisi bulunan dallar ve gövde üzerinde bulunan kanserler sonbaharda ilaçlamadan önce kesilip yakılarak imha edilmelidir.

Budamada kullanılan aletler her seferinde %10 luk çamaşır suyuna daldırılarak dezenfekte edilemelidir.

Kimyasal Mücadele

İlaçlamalar bordo bulamacı ile sonbaharda yaprakların % 75'i döküldükten sonra % 3lük bordo bulamacı ile 1. ilaçlama ve ilkbaharda gözler uyanmadan önce % 1 lik bordo bulamacı ile 2. ilaçlama yapılır.

4. Meyve Ağacı Dip kurdu (Capnodis spp.)

Kültürel önlem olarak Mart sonu Nisan başında 1 kez gövde badanası yapılmalıdır.(100 lt. su+ 20 kg. sönmemiş kireç+8Kg göztaşı+ 4kg tuz+ 3 kg marangoz tutkalı)

Azinphos methyl 230 g/l, Dimethoate 400 g/l, oxydemeton-methyl 265 g/l etkili maddeli ilaçlarla ergin görüldüğünde yada ağaçların kök boğazında larvalara rastlanırsa yaz aylarında 15 günde bir ağacın gövdesi ve 1 m²'lik toprak ilaçlaması yapılmalıdır.

5. Kırmızı Örümcekler(Akarlar)

Kültürel Önlemler

Kışın veya erken ilkbaharda ağaçların kökboğazı ve gövdelerinde ki kavlamış olan kabuklar kaldırılarak altında kışlayan akarların ölmesi sağlanmalıdır. Yere dökülen yapraklar toplanarak bahçeden uzaklaştırılmalıdır.

Kimyasal Mücadele

Kırmızı örümceklere karşı kış mücadelesi önerilmemektedir. Akarların kimyasal mücadelede ilaçlama zamanını doğru bir şekilde belirleyebilmek için bahçedeki kırmızı örümcek yoğunluğu ve doğal düşman popülasyonunun saptanması gerekir. Bu amaçla farklı ağaçlardan alınacak yapraklarda; yaprak başına ortalama 3-5 adet üzerinde kırmızı örümcek bulunması halinde ve doğal düşmanlarında yetersiz olması durumunda Fenbutation oxide 550g/l Amitraz 200 g/l ve diğer Bakanlık tavsiyeli ilaçlarla ilaçlama yapılmalıdır.

Adres : P.K. 27 Erdemli-Mersin
Web : <http://arastirma.tarim.gov.tr/alata>
E-Posta : alata@gthb.gov.tr
Santral : 0 324 518 00 52
Belgegeçer : 0 324 518 00 80

T.C.

GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü
Erdemli-Mersin

KAYISI YETİŞTİRİCİLİĞİ

Mustafa BİRCAN
Ziraat Mühendisi

Erdemli-2015